

Naročnina za Jugoslavijo: celoletno 180 din (za inozemstvo: 210 din), za 1/2 leta 90 din, za 1/4 leta 45 din, mesečno 15 din. Tedenska izdaja za celo leto 50 din. Plača in toži se v Ljubljani.

TRGOVSKI LIST

Številka 69.

Uredništvo: Ljubljana, Gregorčičeva ulica 23. Tel. 25-52. Uprava: Gregorčičeva ul. 27. Tel. 47-61. Rokopisov ne vračamo. — Račun pri poštni hranilnici v Ljubljani št. 11.953.

Časopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Izhaja vsak ponedeljek, sredo in petek

Ljubljana, sreda 19. junija 1940

Cena posamezni številki din 1'50

Še o naši upravi

Neštetokrat smo že z navedbo številnih konkretnih dokazov opozarjali, kako nujno potrebna je pri nas temeljita reforma naše uprave. Ves naš napredek, celo naša varnost je odvisna od reforme javne uprave,

pomanjkljivosti naše uprave le Slovenija, temveč vse pokrajine in prav v veliki meri tudi Južna Srbija.

Južna Srbija je po naravi bogata pokrajina, ki goji rastline, ki se dobro vnovčujejo. Tako je znana Južna Srbija po gojitvi tobaka, opija, bombaža itd. Te kulture bi morale dati Južni Srbiji veliko blagostanje, samo po krivdi naše uprave pa tega blagostanja nima. V tem oziru nudi posebno zgovoren dokaz ravno sedaj nad vse aktualno opijsko vprašanje.

Skozi leta in leta so priporočali strokovnjaki gojilcem opijskih rastlin, da teh ne prodajajo pre zgodaj na zeleno, temveč da jih hranijo in dobro posuše, ker njih vrednost s tem zelo naraste. V Južni Srbiji so se kmetovalci in trgovci po tem nasvetu ravnali in tako imajo danes precej znatne zaloge starih opijskih rastlin.

Sedaj pa je nakrat prevzel trgovino z opijem Prizad. Izšla pa je tudi uredba, da se morajo vse stare zaloge do 1. julija prodati. Kdor bi imel še po 1. juliju stare zaloge, se bodo te smatrale za tihotapsko blago in bodo lastniki teh zalog težko kaznovani. Predvidene so kazni do več let robije in denarne kazni do 200.000 din. Stare zaloge bo odkupil Prizad, a ne po njih dejanski vrednosti, temveč po isti ceni, kakor velja za nove rastline. Vsak trgovec in proizvajalec bi na ta način izgubil pri 1 kilogramu do 800 din. Naravno je, da so bili gojitelji opijskih rastlin naravnost obupani, ko so zvedeli za te nove in nepojmljive predpise. Poslali so v Beograd veliko delegacijo in ji naročili, da ostane v Beogradu tako dolgo, dokler ne doseže razveljavitev navedene uredbe ali dokler ne doseže vsaj to, da se trgovcem in producentom dovoli, da sami razprodajo stare zaloge po cenah, ki veljajo na trgu. Pri obisku odločujočih ljudi je sicer delegacija dosegla to moralno zadostitev, da so se njene zahteve priznale kot upravičene, vendar pa razveljavitev uredbe še ni dosegla in medtem se usodni 1. julij hitro približuje.

Na eni strani se s tem ljudem jemlje dobra volja, na drugi strani pa se dela velika gospodarska škoda ljudem in državi. Kajti ljudje nimajo na ta način od opija onega dohodka, ki bi ga mogli imeti in kateri bi jim omogočal, da bi svoje gospodarstvo dvignili na višino, ki je potrebna za napredek dežele. Zaradi nizkega zaslužka ostaja Južna Srbija še nadalje revna po-

Vsak trgovec mora biti naročnik »Trgovskega lista«

krajina, ki je vedno potrebna pomoči od celote, ki bi pri dobri upravi mogla v kratkem postati bogata pokrajina, ki bi mogla pomagati celoti. Goji tako visokovredne rastline kakor so tobak, opij, bombaž, riž itd., a izkupiček od teh rastlin je tako majhen, da se ne more dokopati do gospodarskega blagostanja.

Podobne primere pa bi mogli navesti iz vseh drugih pa-

nog gospodarstva v obilni meri in še ne bi dolgo izčrpali dolgega seznama vseh teh napak. Podobne primere pa bi mogli navesti tudi iz vseh drugih panog javnega življenja in vsak teh primerov bi bil resen opomin, da se mora naša javna uprava temeljito reformirati.

Zlasti nujna pa je postala ta reforma v današnji dobi, ko mora vsak narod razviti vse svoje sile,

če se hoče zadostno uveljaviti, da more braniti svoje pravice in svojo neodvisnost. Pri slabi upravi tudi najboljši napor posameznikov in celih skupin ne morejo dati pravega uspeha. Pri dobri upravi pa tudi napake posameznikov in skupin nimajo teh slabih posledic, kakor bi jih sicer imele. Reforma naše javne uprave je danes najvažnejša in nujnejša zadeva.

Gospodarske smernice banovine Hrvatske

Izjave vodilnih članov gospodarskih organizacij Hrvatske

Poročali smo že o delu in občnem zboru »Gospodarske sloge«, vodilne gospodarske organizacije hrvatskih kmetovalcev. Svoje poročilo moramo še dopolniti z izjavami vodilnih mož »Gospodarske sloge« o gospodarskih smernicah, po katerih se ravna delo te velike gospodarske organizacije. Te smernice pa ne bodo brez vpliva na vse gospodarstvo Jugoslavije in je tudi zato potrebno, da se seznanijo naši bralci s temi smernicami. Poudarjamo pa, da objavljamo te smernice le kot kronisti, ne da bi se z njimi istovetili.

Predsednik »Prizada« dr. Toth

Ki je bil pred tem imenovanjem zelo delavni ravnatelj »Gospodarske sloge«, se je v svojem govoru bavil predvsem z vprašanjem prehrane prebivalstva v pasivnih okrajih Hrvatske. Med drugim je izjavil:

To je vprašanje, ki se nikakor ne sme rešiti tako, da bi se pomoč omejevala na okraje, ki so pasivni. Vprašanje prehrane prebivalstva se mora nasprotno rešiti sistematično, z organiziranim delom, da se živila ne bodo samo razdeljevala med ljudi, temveč da se bo dvignila tudi njih proizvodnja. Pri tem pa se mora izdelati za proizvodnjo v podrobnostih izdelan načrt. To je ena glavnih nalog »Gospodarske sloge«. Ta naloga pa se mora izvesti tudi pravočasno, da se morejo poslati živila v pasivne kraje takoj po žetvi, ne pa šele pozno v zimi, ko so prometne težkoče mnogo večje. V zvezi s tem je omenil, da bo država v vseh pasivnih krajih sezidala velika in moderna skladišča, v katerih se bodo shranjevala živila tako, da se ne bodo pokvarila. V banovini Hrvatski bo postavljenih 23 takih skladišč.

Enako važno je nadalje, da se pravilno reši vprašanje mlečnega gospodarstva. Tudi vinogradištvu Hrvatske je treba posvetiti največjo pozornost. Za vse to pa je treba mnogo kapitala. Ta kapital se mora na vsak način dobiti in se tudi more dobiti, ker je danes zelo veliko denarja tezavirano in s tem odtegnjeno gospodarstvu. Dr. Toth predlaga zato, da občni zbor pooblasti »Gospodarsko slogo«, da najame do 100 milijonov din posojila, da more izvesti vse prej naštetе naloge. Občni zbor je ta predlog soglasno sprejel.

Direktor direkcije za zunanjo trgovino dr. Bičanić ki velja kot eden najmočnejših ideologov hrvatske kmetijske stran-

ke na gospodarskem polju, je zlasti poudarjal, da prihajajo program in ideje hrvatske seljačke stranke v domačem gospodarstvu vedno bolj do veljave. Počasi prihaja čas, ko ne bo ne samo med kmetovalci, temveč tudi med trgovci in industrialci nobene nezdrave konkurence več. Njih zastopniki so že stopili v stik z banko upravo, da se bo njih delo bolje organiziralo. Bliža se čas, ko bo vse gospodarstvo banovine Hrvatske organizirano v »Gospodarski slogi«. S tem bo sicer »Gospodarska sloga« zelo obremenjena, toda njeni izdatki bodo pravično razdeljeni na vse gospodarske skupine.

Posebno pomembne so bile besede, ki jih je spregovoril podpredsednik »Gospodarske sloge« senator inž. Košutić.

Predvsem je apeliral na kr. vladu, da upošteva v prvi vrsti stari zakon, ki pravi, da je treba najprej zagotoviti prehrano lastnega prebivalstva. Drugih narodov ne smemo zalagati z živili, dokler ni prehrana našega prebivalstva zagotovljena. Prepričan je, da bo vlada tako tudi delala.

Nato je govoril o težavah, ki so nastale zaradi vojne. Nad 80 odstotkov vsega kapitala na svetu je odtegnjeno produktivnemu delu in se uporablja samo za oboroževanje. Vse svetovno gospodarstvo je zaradi tega v kočljivi situaciji. Kapital, na katerega lahko danes

računamo, je zato v glavnem domaćega izvora.

Ne sme se nadalje prezreti, da sedanje razmere po svetu kažejo, da se bliža sistem zasebnega kapitalističnega gospodarstva svojemu koncu. Po vojni bodo vse države uvedle načrtno gospodarstvo, ki smo ga vedno zagovarjali in propagirali. Za takšno gospodarstvo smo vse potrebno tudi že pripravili.

Prvi pogoj za takšno gospodarstvo je, da je njegov nosilec močan, svoboden in neodvisen. Zato se mora paziti na to, da kmet ne bo preveč obremenjen z davki. Javne davščine se morajo najti na druge načine, predvsem z zvišanjem proizvodnje, dobrim izkoriščanjem naših naravnih bogastev in ugodnosti naše zemljepisne lege.

Če se hoče izvesti načrtno gospodarstvo, se mora organizirati naše zadružništvo. Danes imamo več ko 2000 zadrug, ki so organizirane v 20 zadrugnih zvezah. Sedaj se dela na to, da se vse te zadruge enotno organizirajo, da se bo vodila v vsej Hrvatski samo ena zadružna politika, ki jo bo vodila »Gospodarska sloga«.

Na ta način bo hrvatski narod tako dobro organiziran, da se mu ni treba bati bodočnosti in da bo mogel v svobodi in neodvisnosti sodelovati z drugimi narodi. Govor inž. Košutića je bil ponovno prekinjen z glasnim odobravanjem.

Kriza pomorskega prometa

Pomorsko prevoznništvo je nekaj mesecev te vojne dobro zaslužilo. Zdaj pa že iz mnogih držav javljajo o novih težkočah v pomorskem blagovnem prometu, ki jih je le deloma povzročil vstop Italije v vojno. Deloma so namreč te težkoče posledica angleškega prevozniskega dumpinga na morju, ki ga Anglija izvaja s pomočjo zaplenjenih ter v zadnjem času pridobljenih nevtralnih tovornih ladij. Anglija je pridobila od Norveške, Danske, Nizozemske in Belgije velikansko trgovinsko brodogradnjo, ki ga zdaj predvsem uporablja na vseh glavnih progah ter z njimi drži v ravnotežju dosedanje tarife oziroma pritiska z nižjimi postavkami na ostale prevoznike. Opazilo se je, da Anglija namenoma varuje svoje trgovinsko brodogradnjo na mirnih poteh, da ohrani substanco svoje že precej zmanjšane tonaže.

Ker nevtralne pomorske države

ne morejo vzdržati tarifne tekme, so njihove pomorske družbe večinoma odtegnile svoje ladje najprej iz evropskih voda, nato pa jih pričele celo jemati iz rabe. Videti je, da se je visoka konjunktura pomorskega prevoznništva že nehala. To čuti izmed naših sosed posebno Grčija, ki ji je zaposlitev ladij zadnji čas sploh onemogočena. A tudi drugim tekmeceem se služba niti na dolge proge več ne izplača, lastniki severnih brodovij pa sploh ne vedo, koliko bo še ostalo od jedra njihove tonaže in investiranega kapitala. Edino danskim in norveškim je uspelo, da so podaljšali pogodbe z Japonsko. Nevtralne svobodne plovbe okoli Evrope je konec.

Istočasno pa se opaža, da prehaja konjunktura na rečno plovbo. Mnogo tovarnega prometa so namesto železnice prevzele večje reke. Posebno se to vidi pri na-

Vabilo na sejo glavnega odbora Zveze

Seja glavnega odbora Zveze trgovskih združenj za dravsko banovino bo v petek dne 21. junija 1940. ob 10. uri dopoldne v Ljubljani v sejni dvorani Trgovskega doma, Gregorčičeva 27.

Dnevni red:

1. Poročilo predsednika.
 2. Poročilo tajnika.
 3. Predlogi združenj.
 4. Slučajnosti.
- Prosimo Vas, da se seje zanesljivo udeležite.

V Ljubljani dne 15. junija 1940.

Predsednik:

Stane Vidmar s. r.

Tajnik:

Dr. Ivko Pustišek s. r.

raščajočem prometu po Donavi. Letošnja dolga zima je zadržala dosti blaga v pristaniščih, ki se zdaj pospešeno prevažajo. Donava je bila letos zamrznjena skoraj tri mesece, nasproti običajnemu enemu mesecu. Toda tudi drugače se sedanji promet na Donavi izredno povečuje, ker gre po njej vedno več blaga iz Nemčije in še bolj iz Sovjetske Rusije. Že lani je bilo prometa med Regensburgom in Črnim morjem po Donavi za približno 80 milijonov stotov. V primeri s poslujočo tonažo 13'8 milijona stotov je to izredna količina, za približno 12 tisoč vladov s po 40 vagoni. V tem prometu je na prvem mestu Nemčija s tovarno prostornino 410.000 ton in tankovno 69.000 ton, in na drugem mestu Jugoslavija 324.000 in 40.000 ton. Najdelavnejša je v podonavskih pristaniščih nemška plovba, medtem ko je francoska zastava skoraj izginila, oziroma so se ladje umaknile k Carigradu.

Lani je šlo po Donavi 20% trgovinske izmenjave jugovzhodnih evropskih dežel, letos se bo ta delež morda še znatno povečal. Posebno se zanima za rečno plovbo na Balkanu Sovjetska Rusija, ki je zato zahtevala tudi sprejem v podonavsko komisijo. Nekaj časa pa je bil promet po Donavi že povod za resno vznemirjenost, zlasti zaradi prevozov vojnega materiala in nafte. Tudi v tem prometu je rečna plovba doživela med vojno znaten razmah, ki bo seveda po sklenitvi miru naglo uplahnil.

Plačilni promet s Francijo

Z izbruhom vojne v Sredozemskem morju so bile zmanjšane možnosti za našo zunanjo trgovino z zapadno-evropskimi trgi na najmanjšo mero. Vnaprejšnje plačevanje blaga s svobodnimi devizami sploh ne prihaja več v poštev. Zato se bo deloma tudi spremenil režim uvoza iz držav s svobodnim plačevanjem z devizami. Verjetno je, da se bo ustavilo izdajanje dovoljenj za plačevanje blaga vnaprej, temveč se bo smelo blago plačati šele potem, ko pride v državo. Kar se tiče funkcioniranja klirinskega prometa s Francijo, sprejema po sporočilu »Jugoslovanskega Kurirja« Narodna banka še nadalje vplačila v kliring. To velja tako za Francijo ko za njene kolonije. Seveda pa se bo sedaj izvajanje teh plačil precej zavleklo.

Delajte za napredek trgovskih organizacij!

Določitev kontingentov v trgovini s SSSR

V zvezi z nedavno sklenjeno trgovinsko pogodbo med Jugoslavijo in Sovjetsko unijo se poroča, da bo v kratkem sklicana konferenca, na kateri se bodo določili kontingenti za izvoz iz Rusije ko tudi za izvoz iz Jugoslavije. Po nekaterih vestih je dosežena možnost za večji uvoz bombaža ter nafte in drugih proizvodov iz Rusije. Surovega bombaža bi mogli uvoziti iz Rusije za približno en milijon dolarjev, surove nafte pa za 300.000 dolarjev. Ta dogovor o kontingentih bi se sklenil že ta mesec. Seveda pa bi se mogla razvijati naša zunanja trgovina s Sovjetsko Rusijo samo pod pogojem, da bomo mogli tudi mi nuditi Sovjetski Rusiji to, kar ona potrebuje. Težava pa ni v tem, ker ne bi imeli primerne količine blaga za izvoz v Rusijo, temveč je v tem, da ne bi mogli nuditi zadosti tipiziranega blaga ali da se naši tvorničarji ne bi mogli dogovoriti za skupne dobave, ker zahteva Sovjetska Rusija vedno le velike količine, kar je zaradi velikih potreb velikanskega ruskega trga tudi razumljivo.

Še negotovo, kdaj se začne trgovinska pogajanja s Turčijo

Ze ta mesec bi se morala začeti trgovinska pogajanja s Turčijo, toda turška vlada še ni dala nobene konkretnega predloga, kdaj naj bi se pogajanja začela.

Sedanja trgovinska pogodba ni za nas ugodna, ker ovira povečanje blagovne izmenjave, a je tudi v škodo našim izvoznikom. Ves trgovinski promet s Turčijo se razvija zelo neredno. Blago se prodaja navadno proti dokumentom in večinoma plača turški kupec blago takoj. Naša Narodna banka pa izda šele čez nekaj časa klirinške nakaznice, ki se potem izplačujejo po kronološkem redu, toda le na podlagi vplačil naših uvoznikov za turško blago. Naš uvoz iz Turčije pa je minimalen in zato saldo v korist naših izvoznikov stalno raste, da sploh ni jasno, kako in kdaj bodo mogli priti do svojih terjatev.

Sedaj se je stanje za naše izvoznike še poslabšalo, ker so začeli naši denarni zavodi odklanjati eskontiranje klirinških nakaznic po turškem kliringu, ker tudi denarni zavodi ne vedo, kako bi prišli do svojih terjatev.

Turške pristojne oblasti uvidevajo vse pomanjkljivosti in hibe sedanje trgovinske pogodbe in njih pristojni predstavniki so že izrekli svojo pripravljenost, da se sklene nova trgovinska pogodba, ki bi bila bolj elastična tudi glede plačilnega prometa kakor sedanja. Turške pristojne oblasti pripravljajo sedaj reorganizacijo uvoza in izvoza blaga in tudi v tem je vzrok, da so se pogajanja zavlekla.

Naši pristojni krogi mislijo, da se bodo trgovinska pogajanja s Turčijo začela najkasneje do 15. julija, ko se sestane v Carigradu izvršni odbor Gospodarskega sveta Balkanske zveze.

Rekordna italijanska bombažna proizvodnja

Milanski »Istituto Cotoniere Italiano« poroča, da je po uradnih podatkih dosegla italijanska bombažna proizvodnja lani svoj maksimum, kakor ga še ni dosegla po 1. 1929. Zaradi tega se je mogel uvoz bombaža iz tujine znatno znižati, da je znašal samo še polovico uvoza v 1. 1929.

»Službeni list«

banke uprave dravske banovine z dne 18. junija objavlja: Uredbo o kontroli zaloge blaga — Odločbo o razširitvi kontrole cen — Spremembe in dopolnitve uvozne in izvozne carinske tarife — Imenovanje komisije za izpite konoperaterjev.

Uvedba sezonskih vlakov

S 14. t. m. sta uvedena na progi Ljubljana—Beograd sezonska brzovala, ki sta bila zlasti poslovnemu svetu dobro znana že v prejšnjih letih. Iz Ljubljane odhaja brzoval ob 22.10 ter prihaja v Beograd ob 8.10. Iz Beograda odhaja ob 20.58 ter je v Ljubljani

ob 7.40. Vlak iz Ljubljane ima direktni vagon za Subotico, na povratku se mu priključi tudi poseben subotički vagon. V primeru dobrega obiska obeh vlakov se bosta lahko podaljšala do Jesenice, ter je sedaj le naloga naše javnosti, da s svojo uporabo teh vlakov pokaže, kako potrebna sta oba vlaka.

Odslej vozi vsako soboto in dan pred praznikom tudi gorenjski ubrzan vlak, ki odhaja iz Ljubljane ob 14.36, se ustavi v Škofji Loki, Kranju, na Otočah, v Lescanah in na Jesenicah, kamor pride ob 16.10. Tam ima direktno zvezo v Rateče-Planico, kamor pride ob 17.18, in v Bohinjsko Bistrico s prihodom ob 17.01.

Naš tujski promet

Iz poslovnega poročila Zbornice za TOI

Po novembrski plenarni seji Zbornice smo podali statistične podatke glede obiska priznanih tujsko-prometnih krajev Slovenije za dobo prvih devet mesecev. Medtem so bili zbrani podatki za celo letno sezono, ki jih v izpolnitev našega prejšnjega poročila v naslednjem navajamo. Po statističnih podatkih kralj. banske uprave je razvidno, da je bilo od 1. januarja do 31. decembra 1939, torej v celotnem letu 1939, v vsej Sloveniji skupno 195.405 turistov napram 197.793 turistom v letu 1938., torej smo v letu 1939. napram letu 1938. nazadovali vsega komaj za 2.488 gostov, kar je res neznatno nazadovanje (1,2%) z ozirom na že prej omenjeno dejstvo, da je bila tujskoprometna sezona s 15. avgustom dejansko zaključena. Medtem ko smo glede obiska nazadovali vsega za nekaj nad 1%, smo glede nočnih nazadovali komaj za 0,7%. Upravičena je torej trditev, da bi imeli rekordno dobro turistično leto 1939., če ne bi bil tujski promet sredi avgusta zaradi izbruha vojne nenkrat odrezan. Inozemskih turistov smo imeli lani vsega 4.582 manj ko leta 1938., t. j. 55.828 napram 60.410 v letu 1938., pač pa je nasprotno nekoliko naraslo število domačih turistov, in sicer na 139.477 napram 137.303 v letu 1938. Znatno je nazadovalo število gostov iz držav brez deviznih omejitev, naraslo pa je število gostov iz držav, ki stavijo svojim turistom samo omejene denarne zneske na razpolago, torej iz klirinških držav.

V smislu smernic, ki so bile naznačene v poslovnem poročilu na zadnji plenarni seji Zbornice, je zbornica delala skupno z obojema tujsko-prometnima zvezama v Ljubljani in Mariboru za pojačanje notranjega turizma in izboljšanje tujskega prometa z Madžarsko, ki je v danih razmerah edini mogoč oz. dosegljiv.

Ankete glede finančnega obstoja obeh tujsko-prometnih zvez niso ostale brez uspeha. Obstoj obeh tujsko-prometnih zvez je sedaj zagotovljen, seveda bo njuno delo imelo nekoliko manjši obseg in bo prilagojeno današnjim prilikam. Ban dravske banovine je predpisal pravilnik o višini prispevka občinskih taks na bivanje tujcev tujsko-prometnima zvezama v Ljubljani in Mariboru, ki je bil objavljen v »Službenem listu« dne 21. februarja t. l. in ki je stopil dne 1. aprila t. l. v veljavo. V smislu tega pravilnika bodo občine, ki pobirajo občinske davščine na bivanje tujcev, plačevale pristojni tujsko-prometni zvezi za njeno delo prispevek 20% od pobranih zneskov iz naslova občinske davščine na bivanje tujcev.

Koncem februarja je bil ustanovljen

skupni delovni odbor

za pospeševanje turizma v Sloveniji, ki je sestavljen iz zastopstev Tujsko-prometne zveze v Ljubljani, Tujsko-prometne zveze v Mariboru, banovinskega turističnega sveta in zbornice. Ta odbor je skupna vez za koordinacijo naporov vseh faktorjev v Sloveniji, ki delajo na pospeševanju turizma.

Folklorna akcija

Kr. banska uprava v Ljubljani je ugodila predlogu zbornice glede zbiranja narodnih običajev in

ga leta je obiskala Slovenijo na svoji turneji preko Beograda in Zagreba delegacija vodilnih osebnosti madžarskih turističnih ustanov in organizacij. Vendar se je tudi ta možnost zbog današnjih izrednih razmer znatno zmanjšala. Zato ne moremo pričakovati za letošnje turistično sezono niti madžarskih gostov, čeravno je bil z Madžarsko sklenjen sporazum o razvoju turizma, ki je bil podpisan v Beogradu dne 10. aprila 1940. Ta turistični sporazum je bil zelo ugoden in bi bil brez dvoma dal ugodne rezultate. Končno izražamo nado, da ne bo ostala brez uspeha zbornična akcija, da se z izrednimi ukrepi omogoči obstoj gostinskih obratov, ki so izključno povezani na dohodke od tujskega prometa.

Zveze z Madžarsko

Glede tujskega prometa z inozemstvom je obstajala edina možnost, da dobimo čim več madžarskih turistov v našo državo. Že preteklo zimsko sezono se je zbornica zavzela za olajšave pri izdajanju vizumov madžarskim turistom s strani naših oblasti, katera intervencija je vsaj delno uspela. Začetkom aprila letošnje-

Madžarska obrtniška razstava v Beogradu

Na velesejmu v Beogradu je letos razstavil tudi madžarski obrtni izvozni zavod, ki je vzbujal s svojo zbirko precej pozornosti. Priznati se mu mora izredna delavnost in zanimivo je, da obstoji ta zavod pri budimpeštanski trgovsko-industrijski zbornici. Zavodov ravnatelj dr. Futó pa celo naglašuje v svojem članku, ki ga je napisal za »Jugoslovansko-madžarski privredni Lloyd«, da se je izvoz pokazal obrtu v krizi kot najboljša pot do boljšega kruha.

Ta izvoz so Madžari spojili s tujskim prometom. Turisti so kupovali in še pozneje naročali ogrske kvalitetne ročne izdelke. Zavod je poskušal omogočiti, da obrtniki lahko zadovoljijo tudi večje naročbe blaga, kar je malemu posameznemu obrtniku navadno nemogoče in se zaradi tega za izvoz ne bi zanimal. To posredovalno delo se še pospešuje z razstavami in odpiri nove trge, doma pa se obrt umakne industriji. Obrtniški izdelki so postali nova, »zdrava valuta«, pravi dr. Futó.

Izvozni obrtni zavod pomaga obrtnikom s podatki in izvoznim kreditom. Od njih pa zahteva samo točnost in natančnost glede željene oblike. V tujini ima dopisnike in izdaja katalog v treh

jezikih. Opazuje tuje trge, posreduje, pošilja zbirke vzorcev, dopisuje ter opravlja kalkulacije za tujino, dobavlja surovine in daje ugodne kredite.

Dosedanji uspeh je razveseljiv, obrtni izvoz napreduje. Že lani je znašal izvoz zavoda v tujino 1,5 milijona pengov, od tega ¼ na trgu z zdravim valuto. Največ je razpečal usnjenih izdelkov (rokavic, obutve, pasov in ostale galanterije), tekstilnega blaga (obleke in umetno cvetje), pohištva, krzna, kovaških izdelkov v narodnem slogu, glavnikov, gumbov, skatlic, košar, igrač in toaletnih predmetov. Število tujih odjemalcev narašča neprestano, zlasti v Angliji in dominionih, Švedski, Nemčiji in Nizozemski, pa tudi v Boliviji, na Javi, v Iranu, Kolumbiji, Nigeriji in Novi Zelandiji. Izvoz v Jugoslavijo je bil doslej neznaten, predvsem zaradi devizne politike. Ker je vojna zaprla poti do oddaljenih trgov, se zdaj Madžarska trudi, da bi našla domačestne trge za svoje obrtne izdelke drugje, predvsem na Balkanu in pri ostalih sosedih. Pri tem pa ne želi škodovati domači obrtni delavnosti, temveč išče uspehov le po poti vzajemnih interesov z našimi trgovci s predmeti, ki se morda tu ne izdelujejo.

Politične vesti

Maršal Petain je v ponedeljek zaprosil Nemčijo za premirje in za pogoje, da bi se sklenil časten mir. V svojem govoru francoskemu narodu je pozval vse Francoze, da se v tem neizrekljivo težkem času strnejo okrog svoje sedanje vlade.

Pogajanja za mir so se takoj pričela nekje v Franciji, kamor so že medtem prispel nemške čete. Nova vlada maršala Petaina ima sledečo sestavo: podpredsednik Chautemps, obrambo general Weygand, vojsko gen. Colsin, brodogradbeni admiral Darlan, letalstvo gen. Pigeot, zunanje Baudoin, notranje Pomaret, finančno in trg. minist. Boutiller, prosvetno Rigant, promet Frossard, dela Fevrir, oskrba in kmetijstvo Chichery, pomoč invalidom Ibarnegaray in kolonije Riviere. Prvi seji je predsedoval preds. republike Lebrun.

Angliška vlada je ponudila v nedeljo francoski vladi sklenitev politične, vojaške in finančne unije. Francosko-angliška skupnost bi bila s tem popolnoma zagotovljena za vse primere. Vsak francoski

državljan bi bil avtomatično tudi angleški državljani in obratno. Obe državi bi skupno nosile vse vojne stroške. Kakor kaže mirovni predlog maršala Petaina, pa je prišla ta ponudba prepozno.

Po francoskem radiu je bilo podano oficialno poročilo, zakaj je morala Francija predlagati mirovna pogajanja. Francoska mornarica je sicer ostala intaktna in tudi francosko letalstvo je ohranilo z novimi letali svoje številčno stanje, toda položaj kopne vojske je postal nevzdržen. Armada je bila razdeljena v štiri skupine, ki so bile v nevarnosti, da postanejo ena za drugo žrtev nemškega prodiranja. Poleg tega je vojska izgubila silno mnogo topništva in vojnega materiala. Razen tega pa tudi ni bilo več stalne fronte. Številni begunci so položaj vojske še otežkočili.

Novi francoski zunanji minister Baudoin je govoril po radiu o mirovni ponudbi Francije. Dejal je, da je Francija dobila premalo pomoči od zaveznikov in da je morala vprašati za mirovne pogoje, čeprav se je hlabro borila. Ni pa še francoska vojska položila orožja, ker je Francija pripravljena skleniti samo časten mir. »Če bomo morali izbirati med svojo častjo in

svojim obstojem, se bomo raje vstreljivali.«

Vest o francoski ponudbi mirovnih pogajanj se je bliskovito razširila po Berlinu. Vse prebivalstvo je sprejelo uradno vest o francoski ponudbi pogajanj z največjim navdušenjem. Ko so izšle posebne izdaje berlinskih listov o mirovni ponudbi, so bile hipoma razprodane. Nemški listi v svojih komentarjih spominjajo Francoze na okoliščine, pod katerimi je morala priti 1. 1918. nemška delegacija v Compiègne, da prosi za premirje. Nemčija je morala tedaj sprejeti vse sramotne pogoje. Dobro bi bilo, če bi se francoski narod spomnil, kaj je takrat storil Nemčiji.

Agenzia Stefani poroča, da se v berlinskih političnih krogih trdi, da so Petainovi predlogi le bolj informativnega značaja, da pa še ne pomenijo kapitulacije. Zato se tudi vojne operacije v Franciji niso mogle ustaviti. Vendar pa se dogaja, da se nekateri francoski oddelki tudi že na lastno pobudo vdaajo Nemcem.

Mussolini je prišel v spremstvu zunanje ministra grofa Ciana ter namestnika šefa generalnega štaba Rotte v Monakovo. Na kolodvoru ga je pričakoval vodja Hitler. Mussolini se je nato odpravil v palačo princa Karla. V Monakovo sta prišla tudi nemški veleposlanik v Rimu v Mackensen ter italijanski veleposlanik v Berlinu Alfieri.

Popoldne ob treh sta se Mussolini in Hitler sestala v palači državnega voditelja. Razgovoru so prisostvovali tudi zunanji ministri Ciano in Ribbentrop ter generala Keitel in Rott. Ob 18.15 je bil izdan naslednji kratki komunikat: »Državni kancelar Hitler in predsednik italijanske vlade Mussolini sta se danes sestala v Monakovem, kjer sta se sporazumela o stališču obeh zavezniskih vlad glede francoske ponudbe za premirje.« Po končanem razgovoru je spremljal Hitler Mussolinija nazaj v palačo princa Karla in se tu od njega poslovil. Obe voditeljema je priredila velika množica ljudstva tako ob prihodu ko ob odhodu navdušene ovacije.

Podrobnosti o sklepih Hitlerja in Mussolinija še niso znane. Nemški listi pravijo, da bodo pogoji trdi, ne pa nečastni. Italijanski listi pišejo, da se bo sedaj sklenila nova podlaga za razmere v Evropi. Iz njih pisave se more sklepati, da bi se zagotovili dominanten vpliv vseh obeh.

Nemčija je povabila Spanijo, da sodeluje pri mirovnih pogajanjih s Francijo.

Nekateri listi poročajo, da bo maršal Petain odstopil kot ministrski predsednik, če bi bili mirovni pogoji za Francijo pretrdi. Novo vlado bi v tem primeru sestavili ali Flandin ali pa Laval. Ta bi sprejela vse pogoje.

Po francoskem radiu je bilo objavljeno uradno sporočilo, da se francoske čete bore še nadalje in da so dale močan odpor zlasti pri Orleansu. Vojska Maginotove črte je bila spremljena v novo operativno skupino in se baje uspešno bori.

V angleški spodnji zbornici je govoril min. predsednik Churchill. Zlasti je poudaril v svojem govoru, da se bo Vel. Britanija borila še nadalje in čeprav bi se morala boriti čisto sama, ima tudi zadostne sile, da se brani, je nadaljeval Churchill. Njena armada na kopnem šteje danes v Angliji brez teritorialnih čet skoraj poldrug milijon mož. Njeno letalstvo se vedno bolj izpopolnjuje in je dokazalo pri prevozu čet iz Francije v Anglijo svojo nadmoč nad nemškim. Številčno je sicer bombno letalstvo Vel. Britanije za nemškim, ima pa moderne velike bombnike, s katerimi more vrniti vsak napad na angleška mesta. Velika Britanija se bo borila, dokler ne zmaga. Ve, da bodo v to potrebne težke žrtve. Toda narod jih bo dal. Hitler ve, da more zmagati le, če premaga angleški otok. Da pa to doseže, mora izkrcati v Angliji veliko vojsko. Samo za prevoz petih divizij in njih prehrano je treba nad 200 ladij. Angleška mornarica, bo znala izkrcanje preprečiti. Svari Francijo, da bi napravila ta prenapetostni sklep in sklenila separatni mir z Nemčijo. Vel. Britanija Francije ne more odvezati njenih zavezniških obveznosti. Ne bo pa pozabila tovarištva v orožju. Churchill je nato naglasil, da bo Anglija vodila vojno dalje tudi zato, da osvobodi vse narode, ki so izgubili svojo svobodo, tako Češkoslovaško, Poljsko, Norveško, Belgijo, Nizozemsko in Francijo. Govor Churchill je sprejela zbornica z velikim odobravanjem.

Predsednik sveta narodnih komisarjev in zunanji komisar Moleotov je imel daljši razgovor z nemškim veleposlanikom v Moskvi.

Predsednik Roosevelt je podpisal uredbo, s katero se imobilizirajo vsi francoski krediti in kapitali v Združenih državah Severne Amerike.

Sporazum med tekstilnimi podjetji in delavci na Hrvaškem

V torek je bila v Zagrebu podpisana med zastopniki tekstilnih podjetij in tekstilnih delavcev kolektivna pogodba. Ena najvažnejših določb je uvedba posebne draginske doklade, ki se odmerja na podlagi 1. oktobra 1939. veljavnih cen. Konkretno višino draginske doklade določijo posebna paritetna komisija.

Nova pogodba priznava delavcem pravico do plačanega dopusta. Za vso tekstilno industrijo se s pogodbo določajo nove minimalne meze. Podjetja so se zavezala, da bodo spoštovala določbe zakona o zaščiti delavcev. Nočno delo se plačuje posebej. V primeru bolezni dobijo delavci prvi teden celotno mezo.

Novo kolektivno pogodbo sta podpisala za podjetništvo industrijska zbornica, za delavce pa Zveza hrvaških delavcev. Nova pogodba velja za 18.000 v tekstilni industriji zaposlenih delavcev.

Dopolnitev seznama predmetov za kontrolo cen

Z uredbo z dne 29. maja 1940., ki je stopila dne 11. junija v veljavo, se je kontrola cen razširila še na te predmete:

- valjano žico,
- žičnike (žeblice), izvlečene iz železne ali jeklene žice,
- lesni gradbeni material,
- opeko in strešnike,
- šibkasto železo vseh vrst,
- fasonirano železo razen U in T nosilcev vseh vrst in
- rafijo in manilo.

Urad za kontrolo cen, ki ima pooblastilo, da sme maksimirati cene za šibkasto in fasonirano železo, je to maksimiranje tudi že izvršil.

Po pojasnilih, ki jih je urad objavil v dnevnem časopisju, velja kontrola cen za predmete, ki so se na novo sprejeli v seznam predmetov za kontrolo cen, retroaktivno od 14. februarja t. l. dalje. Potemtakem bi se smeli ti predmeti prodajati po višjih cenah nego so veljale dne 14. februarja le z dovoljenjem banske uprave, da se smejo cene zvišati.

Tujski promet v Celju

je bil pretekli mesec maj skoraj enak aprilskega. Mesto je obiskalo 1028 tujcev, od teh 46 inozemcev. V aprilu jih je bilo 1059, pred enim letom pa 1102. Tujski promet je torej kljub vojni v enem letu nazadoval le za kakih 7%.

Zunanja trgovina Velike Britanije v vojni

Naravno je, da je vojna prinesla marsikako spremembo v gospodarstvo Velike Britanije. Država, ki je sicer puščala gospodarstvu popolno svobodo, je prevzela zdaj kontrolo nad vsemi panogami, med drugim tudi nad produkcijo za izvoz in nad izvozom samim. Ze pred nekaj meseci je bil ustanovljen izvozni svet (Export Council), katerega naloga je, da šele uredi izvoz. Ta svet organizira izvozne skupine v posameznih industrijah, doslej v 33, v bombažni, volneni, izdelovanju nožev in orodja, električnih aparatov in strojev, telefonskih in telegrafskih aparatov, usnjarski, motorni, barvni, papirni industriji, keramiki, ind. železniških vagonov, kavčuka, igrač in sladkorskih strojev. Vojna je bila izdelovanje marsikakega predmeta odvrnila od domačega trga in industrije so prilagodile produkcijo izvoznim potrebam. Da navedemo le dve industriji: motorna industrija se je posebno koncentrirala na izvoz, in od manj važnih je industrija igrač zelo povečala svoj izvoz. Neka tovarna punčk n. pr. je svoj izvoz v mesecih od septembra 1939. do marca 1940. povečala za 90% v primeri z isto dobo 1938./39. Posebno pažnjo pa posveča izvozni odbor industrijam cementa, strojev, železni in jekleni industriji, industriji vozil, kavčuka, volne in bombaža. Kljub povečani porabi v vojni domači trg z vojaščino vred namreč še ne zaposluje več kot 15% kapacitete bombažne industrije.

Izvozni svet je začel tudi posebno trgovinska pogajanja s 14 nevtralnimi državami in z večino že sklenil trgovinske pogodbe. Med novimi, državno finansiranimi družbami bi nas posebno zanimala »English Commercial Corporation«, ki ima posebno nalogo, pospeševati trgovino z balkanskimi deželami med vojno in uglediti pot angleški trgovini na Balkanu po vojni.

Devizni promet

Kakor v vseh državah tudi v Veliki Britaniji država nadzoruje tuje valute in devize. Na splošno velja načelo, da se dovoli plačevanje v šterlinški valuti, vendar želi država dobiti tudi tujo valuto, posebno dolarje. Šest predmetov je pod posebno kontrolo: whisky, kožuhovina, kositer, kavčuk, juta in izdelki iz jute. Kontrola obsega predvsem Severno in Južno Ameriko, izvzemši Argentino in bri-

tanske ter francoske posesti, in nizozemske ter belgijske kolonije ter Švico. Za izvoz imenovanih predmetov v te dežele je potrebno plačevanje v dolarjih oziroma belgah, nizozemskih ali nizozemskovzhodnoindijskih guilderjih ali v švicarskih frankih. Podobno je pod kontrolo izvoz kavčuka, jute in njenih izdelkov iz Indije, kavčuka iz Burme, kavčuka in kositra iz Malaje in Nigerije. Prodaja teh predmetov, posebno v Ameriko, je vir za pridobitev tuje valute, saj je bilo v 8 mesecih lanskega leta prodanih žganih pijač v vrednosti 8 milijonov funtov, in polovica tega je šla v Združene države. Izvoz kavčuka leta 1939. v Združene države iz Malaje je bil vreden 38 milij. funtov, izvoz jute iz Indije 15 milij. funtov po stari ceni — a cena se je medtem skoraj podvojila.

Surovine

Naloga državne kontrole je seveda tudi preskrba britanske industrije s potrebnimi surovinami ter njihova razdelitev med industrije. Poskrbljeno je sedaj za prevoz lesa iz Britske Kolumbije z železnico do atlantske obale in od tam po morju do Velike Britanije. Država kupuje celotno proizvodnjo največje tovarne aluminija. Narašča tudi proizvodnja surovin v Veliki Britaniji sami, posebno proizvodnja kositra in svinca.

Vojna konjunktura

Vobče se je med vojno položaj raznih industrij znatno izboljšal. Tekstilna industrija se je začela popravljati že pred vojno, v teku vojne pa je produkcija še narasla. Tudi težka industrija dela v mnogih primerih z maksimalno kapa-

citeto. Naraščajo dobički. Tako je 552 industrijskih družb izkazalo skupno dobiček 125.401.000 funtov nasproti 120.018.000 funtom v istem času lani. Pada tudi brezposelnost. Od februarja do marca je padla za 382.000 oseb, kar je največje število od leta 1929. Naraščanje zaposlitve je precej enakomerno razdeljeno na vse industrije. Pričakovati je še nadaljnji padec nezaposlenosti.

Kljub vojnim motnjam je ladijski promet dejansko narastel. V prvih mesecih, t. j. sept. in okt. 1939 je sicer padel po vrednosti prevažanega blaga za 76 milij. funtov v primeri s prejšnjim letom. Toda že v nov.-dec. 1939. je bila vrednost blaga za 13 milij. funtov večja kakor v istem času leta 1938. in za jan.-febr. je znašal prirastek v primeri s prejšnjim letom že 60 milij. funtov. V prvih šestih mesecih vojne, od sept. 1939. do febr. 1940. je vrednost prevoženega blaga dosegla ogromno vsoto 686 milij. funtov. Neizbežne vojne izgube se hitro nadomeščajo s povečano izdelavo ladij, ki se približuje množinski proizvodnji. Vsaka ladjedelnica izdeluje le en tip ladij, tistega, ki ga more zgraditi najhitreje in najceneje. Vendar je kakovost dela dobra in so ladje namenjene za trajni prirastek trgovinske mornarice po vojni.

Ob tesni povezanosti zaveznic, Anglije in Francije, je bilo treba skrbeti tudi za gospodarsko sodelovanje in izključitev tekmovanja med zaveznikom. V ta namen je bil ustanovljen angleško-francoski industrijski svet, sestavljen iz vodilnih angleških in francoskih industrialcev, katerega naloga je, da pospešuje skupne izvozne interese obeh držav.

Vojni izdatki in davki

Ko se je začela sedanja vojna, se je zdelo, da se bo morala Vel. Britanija do konca proračunskega leta 1939./40. — t. j. do marca t. l. — zadolžiti za približno milijardo funtov. V resnici se je zadolžila samo za 768 milijonov funtov, ker so bili izdatki manjši, davčni dohodki pa večji, kakor se je pričakovalo.

Danes so davki v Vel. Britaniji večji kakor pa so bili v prvi svetovni vojni. Ze pred današnjo vojno je bilo davčno breme večje nego v začetku zadnje svetovne vojne. V prvem letu svetovne vojne,

1914./15., Angliji ni bilo treba razpisati vojnega posojila in šele v zadnjem letu je bil dohodninski davek zvišan na 6 šilingov od funta. Vsa vojna 1914./18. je stala Vel. Britanijo 9 in pol milijarde funtov. Samo 28% te vsote je bilo kritih z davki.

Poslednjih sedem mesecev prejšnjega proračunskega leta, ki se je končalo z marcem t. l., so znašali britanski vojni izdatki 905 milij. funtov. V celem letu bi po tem morali znesti 1500 milijonov funtov. Medtem se pa vojna širi in izdatki se večajo. Računa se, da

bosta do konca tekočega proračunskega leta, t. j. do marca 1941., potrebni približno 2 milijardi funtov v vojne namene. Temu je treba dodati redne proračunske izdatke, tako da se dvignejo celotni izdatki na blizu 3 milijarde. Od davkov pričakujejo približno 1150 milijonov funtov, ker je dohodninski davek povišan na 7½ šilingov od funta in ker so uvedene tudi še posebne doklade na dohodke.

Znatno je povečana trošarina na pivo, alkoholne pijače sploh, tobak in vžgalice. Znatno je povišana poštna tarifa, prav tako tudi telefonska in telegrafska. Poštnina na pisma je povišana v deželi sami od poldruga penija na dva in pol.

Zaradi povišanja davkov računa angleški finančni minister, da bo dobil v tekočem proračunskem letu 1234 milijonov funtov od davkov. Pričakuje se deficit 1500 milijonov funtov, ki ga ne bo mogoče kriti z dohodki. Res je, da ima minister na razpolago znatne dohodke narodne štednje v obliki prodaje certifikatov štednje in bonov za narodno obrambo. Na razpolago ima sedaj okoli 100 milijonov funtov kot dohodek od 3% vojnega posojila. Mogoče tudi, da deficit ne bo tako velik, ker plača Anglija za nekatere uvožene predmete v zlatu. Vendar kljub vsemu temu strokovnjaki računajo na primanjkljaj vsaj 1250 milijonov funtov. Ta primanjkljaj bo treba kriti s posojilom.

Lani se je povečal angleški državni dolg od 8163 na 8931 milij. funtov, a do konca tega leta bo gotovo prekoračil 10 milijard. V svetovni vojni se je država zadolžila za 7 milijard funtov. To so bile prostovoljna posojila, in tudi danes strokovnjaki priporočajo prostovoljna posojila rajši kakor prisilne ukrepe.

V javnosti se zahteva znižanje plač višjih državnih uradnikov in zmanjšanje nagrad drugemu osebju v državni in samoupravni službi, da bi se izognili uresničitvi načel predstavnikov delavske stranke v vladi, ki zahtevajo povišanje dohodninskega davka, kar bi načelo sam kapital.

Ze v 24 urah barva, plesira in kemično snazi obleke, klobuko itd. Škrobi in svetlolika srajce, ovrtnike in manšete. Pere, suši, monga in lika domače perilo

tovarna JOS. REICH

Poljanski nasip 4-6. Šelenburgova ul. 8

Telefon št. 22-72.

Grehi mariborske slovenščine

Otresimo se nepotrebne navlake in poslušajmo se tudi duha našega jezika!

Namen teh vrstic ni, opozarjati naše prebivalstvo, zlasti pa naše trgovstvo, naj se v dopisovanju poslužuje slovenščine. Na to se je že tolikokrat opozarjalo, da je res odveč, to vedno in vedno ponavljati. Hočem le pokazati nekaj napak, ki jih delajo naši poslovni ljudje, čeprav dostikrat tega niti ne vedo ali pa se premalo razmišljali o tem, ali je izraz tudi pravilen, čeprav ga zelo pogostoma uporabljajo.

Vsak jezik ima svoje posebnosti, na katere se je treba ozirati, sicer takoj zveni nekam tuje, čeprav so morda besede pravilne. Znano je tudi, da ima vsaka stroka udeleževanja svoje stalne izraze, s katerimi pove to, za kar bi sicer potrebovali morda cel stavek ali tudi dva, da bi smisel pravilno označili in izključili vsak dvom. Posebno gospodarsko življenje pozna celo kopo takih izrazov, zato tudi jezik, ki ga n. pr. uporablja trgovec v svojih pismih, za laika nekam čudno zveni. Pravimo, da gre za trgovski žargon. Še bolj čudne iz-

raze uporabljajo borzijanci, pa tudi športniki imajo svojevrsten jezik.

Nočem izpodbijati izrazov, ki so po vsem svetu udomačeni in res dobro služijo svojemu namenu. S tem pa nikakor nočem reči, da so ti izrazi tudi res vedno na mestu in da bi se v enem ali drugem primeru ne dali nadomestiti z boljimi, ki bolj ustrezajo duhu našega slovenskega jezika.

Čim bolj smo na jezikovni meji, tem bolj je naša govorica pod vplivom jezika sosednjega, močnega naroda, ki nam je vrnil tudi svoje izraze. Ko se je v teku let ustvarjalo naše izrazoslovje, smo navadno posegli po najbolj preprostem sredstvu in smo izraze kratkoma slovo prevedli. Posledica tega je, da imamo v trgovskem žargonu izraze, ki zvene vse mogoče, samo ne slovenski. S slepim prevajanjem se mnogo greši, ker dobijo sicer novo, našo besedo, ostane pa nam tuji duh.

Mrevarjenje našega jezika se zlasti opaža v Mariboru, na državnih in jezikovni meji. Često dobim v roke dopise, ki so mi mestoma docela nerazumljivi. Pomagam si na ta način, da dotične izraze dobesedno prevedem v nemščino, potem pa mi je navadno razumljivo, kaj je hotel komitent reči. Ali

je to potrebno? Ali naš jezik res še ni popolnoma zrel? Pač, jezik imamo prav dober in dovolj razvit, samo mi ga mrevarimo, v glavnem trgovci, ker si navadno ne belimo preveč glave, kako smo kaj rekli, glavno za nas je, tako misli večina, da nekaj rečemo, in sicer to, kar hočemo.

Za zgled hočem navesti nekaj primerov, ki povedo več kot vsaka razlaga. Ponavljam, v smislu poslovnega jezika niso vsi izrazi napačni, samo slovenski po duhu niso. Z malce dobre volje se bomo tuje navlake hitro otresli in posluševali se bomo boljše slovenščine, ki ji ne bo kaj oporekati, vsaj v glavnem ne.

Po prevratu smo prevzeli nekaj izrazov od naših bratov Hrvatov in Srbov, misleč, vzemimo nekaj našega, ko smo zavrgli tuje; nismo pa pomislili, da doli na jugu nimajo toliko smisla za čiščenje in piljenje jezika kot mi Slovenci. Saj je znano, da med Slovani le Čehi in Slovenci največ dajo na lepoto in čistost jezika tudi v poslovnem življenju. Tako se je v naše izraze vrinila beseda »robac«, ki sploh ni slovanska, ampak romanska. Z našim »blagom« poveš isto kot s tujko. Mnogi »vodijo računac«, kadar hočejo reči, da »se na nekaj ozirajo, upoštevajo« ali da »z nečim

računajo«. Ko sem zadnjič hotel v Mariboru kupiti v trgovini gotovo blago, so mi rekli, da »tega predmeta ne vodijo« (nemški »führen«). Videl sem napis »belo perilo« nad manufakturno trgovino. Ker tam nimajo ničesar opraviti z medicinskimi stvarmi, mislim, da bi »perilo« tudi zadostovalo.

Podjeten gostilničar je nabil na vrata napis, da se dobi pri njem »Donaukarpfen« poleg ščuk, sulcev in drugih rib. Mož si ni dosti razbijal glave, ampak je kar nemški napisal; nemara je mislil, da nemški v Mariboru itak vsakdo razume. Na jedilniku sem nekoč opazil različne cene za postrvi in »forelek«. Pripetilo se mi je celo, da v neki trgovini nisem dobil postrvi, čeprav sem jih tam videl, češ da »jih ne vodijo«, pač pa so mi ponudili »hercige forelek«. Sulcev tudi večkrat ne dobiš, pač pa ti ponujajo »Huhne«. »Šperplošč« in »pfestnov« dobiš pri lesnih trgovcih dovolj, samo vprašati ne smeš v pravilni slovenščini, sicer odideš praznih rok.

Če slišiš izraz »to je bil slučaj«, boš takoj vedel, da gre za nesmiseln prevod iz nemščine. »Radiovest«, »avtoprevoz« itd. spadata takisto semkaj. Radi pozabljamo, da slovenščina ne ljubi zloženik, ampak da moramo po potrebi upo-

rabiti dvoje ali troje besed, n. pr. »radijska novica«, »prevoz s avtomobilom« itd. »Penkala« se je že zdavnaj udomačila, s čimer hočemo reči, da iščemo polnilna peresa, ker ne pomislimo, da je take predmete izdelovala le tvrdka Penkala v Zagrebu. »Blond lasje« so pri nas zelo v čišlih, nikakor pa ne »plavi lasje«, čeprav je ta izraz pravilen. Če bi imel lase v barvi modrine, bi imel »modre lase«. S tem seveda še ni rečeno, da je tudi oni, ki jih nosi, moder.

Mnogo grešimo z napisi. Kdor ni popolnoma podkovnan v slovenščini — mislim pri tem, v slovenščini našega duha — naj si da napis prevesti, preden ga objavi. Pri tem pa naj bo izbirljiv in naj ne zaupa prevoda vsakomur, ki zna prevajati, ampak le onemu, ki tudi pravilno prevaja. Predvsem, branimo se nepravilnih zloženik. Če »polagamo posebno važnost« n. pr. na »Fox-Kremo«, recimo bolje, da je »Fox« znamka kreme, ki... Nikar se ne jezimo, če nam upravništva listov nekoliko popravijo oglase, ki smo jih poslali v objavo. Pri listih imajo več prakse v oglaševanju ko mi trgovci, seveda ne vsi; zato bodimo veseli, če nam slabo sestavljene inerate popravijo in pravilno objavijo.

A. B.

Sklepi jugoslovansko-bolgarskih združnikov

V zvezi z bolgarsko-jugoslovansko združno razstavo je bila v Beogradu tudi glavna letna skupščina Jugoslovansko-bolgarskega združnega zavoda. Skupščina sta vodila Hristo Ganev in Vojislav Djordjević. Po sprejemu poročil in debate je bila sprejeta resolucija, v kateri se zahteva oz. naglašja:

Uvodoma se ugotavlja v resoluciji, da postajajo kljub vsem velikim mednarodnim konfliktom odnosi med obema bratskima narodoma ter njunimi združnimi organizacijami vedno bolj pristrani ter da se naloge, ki si jih je postavil zavod, postopoma ostvarja. Ideja o ustanovitvi transportne družbe je bila izvedena in družba je začela v Sofiji delati, v kratkem pa bo tudi v Beogradu. Sofijska in beogradska transportna družba sta ena celota.

Resolucija nadalje konstatira, da je polno možnosti za povečanje medsebojne izmenjave blaga in da je treba vse storiti, da postane potreba po tej izmenjavi med združbami obeh držav vedno bolj živahna.

Dolžnost združnih organizacij obeh držav je, da opozore pristojne činitele na vse ovire medsebojne zamenjave blaga. Zato se morajo tudi prizadevati za povečanje zunanje trgovine med obema državama čim bolj pospeševati. Posebno koristno bi bilo, da bi se v ta namen ustanovila posebna pisarna v obeh državah, ki naj bi pripravila vse potrebno za izmenjavo blaga.

Resolucija je bila soglasno sprejeta.

Dobave - licitacije

Nabava 850 parov čevljev. — Direktorja pošte v Ljubljani razpisuje prvo pisarno licitacijo za dobavo 850 parov čevljev. Licitacija bo dne 20. julija ob 11. uri v pisarni ekonomskega oddelka, Sv. Jakoba trg št. 2. Pogoji po din 30— v pisarni direktorja.

Pomorsko-zrakoplovna šola v Divuljah sprejema do 4. julija ponudbe za dobavo raznega orodja, koks, pločevine, železa, jekla, bakra, raznih cevi, črtnega papirja, smirka, razne paste, raznih držal, ščetk, bombaža za čiščenje idr.

Dne 27. junija bo pri Vojnotehničnem zavodu v Zemunu licitacija za dobavo 2.000 usnjenih copat za bolnike.

Dne 1. julija bo pri štabu V. armijske oblasti v Nišu ustna licitacija za dobavo pokrival za vole iz kozje volne.

Dne 1. julija bo pri Okrožnem uradu za zavarovanje delavcev v Petrogradu licitacija za oddajo gradbenih in obrtniških del za adaptacijo in dograditev zgradbe okrožnega urada v Petrogradu.

Dne 1. julija bo pri štabu zrakoplovstva vojske v Zemunu licitacija za dobavo raznih barv in lakov; 2. julija za dobavo strojev; 3. julija raznega gumenega materiala.

Dne 2. julija bo pri Vojno-sanitetskem zavodu v Zemunu licitacija za dobavo raznih zdravil in kemikalij; 3. raznih drog, glicerina, vazeline in olja; 4. julija dezinfekcijskih sredstev; 5. julija praznih ampul, medicinskih stekel, zamaškov iz plute in porcelanastih posodic; 6. julija kartonskih potrebščin in apotekarskega pribora; 7. julija pokakrene žice, raznega železa, črnih cevi; 10. julija raznih zimskih in letnih bolniških ter zdravniških plaščev; 13. julija za dobavo 3000 parov nogavic za bolnike.

Dne 2. julija bo pri Centralni direkciji drž. rudarskih podjetij v Sarajevu licitacija za dobavo električnih užgalnikov za državni rudnik Banja Luka in dne 16. julija za rudnik Velenje.

Dne 3. julija bo pri Upravi 1. oddelka vojno-tehničnega zavoda v Hanrijev pri Skoplju licitacija za dobavo vataline, sukanca in platna; 5. bencinske mešanice, vazeline, petroleja, mila za pranje, parafinskega olja za fino mehaniko, cilindričnega olja, boraksa, karbida idr.; 8. julija za dobavo raznega obdelanega lesa.

(Predmetni oglasi so v pisarni Zbornice za TOI v Ljubljani na vpogled.)

Pred novim stanjem

Jugoslavenski gvozdarec z dne 12. t. m. prinaša pod gornjim naslovom članek, ki je bil sicer namenjen predvsem železninarstvom in sorodnim strokam, a ga zaradi njegove obče važnosti objavimo tu v celoti.

Železarstvo je znatno prizadeto z novimi pojavi po svetu, ker je njegova gospodarska delavnost napeljana v smeri oskrbovanja in zagotavljanja narodne obrambe in narodnih potreb ter za ojačevanje notranjih pozicij države.

V tem smislu je treba pomisliti tudi na to, na kakšen način bi se železarsko gospodarstvo obvarovalo večjih pretresov vse do trenutka, ko bo gospodarska mobilizacija odločilnega pomena ali bo potrebna splošna gospodarska strnitev države. Vsaj do tega trenutka pa je treba najti možnosti, da se v teh izjemnih razmerah kar najbolj osvojimo pritiska od vseh strani.

Upošteva se to stanje in pod pritiskom novega položaja v mednarodnem svetu, ki ga povzročajo vojni zapletitaji, uvidevajo vsi gospodarski ljudje, strokovnjaki in tudi strokovne stanovske organizacije, da se mora celokupno gospodarstvo orientirati na novo skupno pot, ki je posledica novih svetovnih razmer.

Prav nič nenavadnega ni, če pristaši svobodnega gospodarstva: trgovci, industrialci in obrtniki danes uvidevajo potrebo grupiranja in strnitve gospodarskih vrst za doseg kar najmočnejšega sodelovanja z odločujočimi činitelji. Problem diriganega gospodarstva je bil do nedavnega neljuba novotarija za mnoge posameznike, toda to postaja vsak dan bolj prepričujoča potreba vseh lojalnih gospodarskih pionirjev, ker se na vseh straneh uvideva, da samo državna intervencija v današnji prelomni dobi lahko ustvari prikladne pogoje za razvoj našega gospodarstva v državi, zlasti pa še zunaj nje, in to v času, ko smo obkoljeni z vojujočimi državami, nasproti katerim vodimo politiko lokalne nevtralnosti.

Z drugimi besedami: to dirigirano gospodarstvo ne pomeni v tem trenutku več nekaj vsiljenega, ker sami pridobitniki spoznavajo, da se brez dejanskega sodelovanja med njimi in oblastjo ne more doseči noben uspeh v dviganju blagostanja, posebno ne razmah gospodarstva delavnosti. Koncentracija gospodarstva na enem mestu, bodisi z dirigiranjem ali kontroliranjem, ni danes več nikako sporno vprašanje, ker postaja vsakomur jasno, da je treba spričo novega svetovnega položaja in vstopa Italije v vojno na strani Nemčije podvojiti domače gospodarske sile, da bi mogli ljudstvo oskrbeti s potrebnimi izdelki in končno, da pridobimo državi potrebnih gospodarskih dobrin, hkrati torej tudi, da skrbimo za izvoz v sosedne države v smislu trgovinskih pogodb.

To dejstvo je oprostilo pridobitnike vseh želja, ki se lahko postavljajo v normalnih časih. Zaradi tega je potrebno, da se zlasti

Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani opozarja delodajalce

da so v prejšnjem mesecu dostavljeni plačilni nalogi zapadli v plačilo. Prispevki morajo biti poravnani v osmih dneh po prejemu plačilnega naloga!

Za čuvanje pravice zavarovanec do pokojnine je potrebno, da so zavarovani prispevki dejansko plačani!

To opozorilo je smatrati kot opomin! Proti delodajalcem, ki ne bodo poravnali prispevkov, mora urad uvesti prisilno izterjavo brez predhodnega opomina. Urad izvršuje važne socialne dolžnosti, ki ne dopuščajo odlašanja.

metalurški stroka organizira v tem izjemnem času pod nadzorom oblasti, da bi kar najbolj izkoristila razpoložljiva sredstva in domače blago kakor tudi za potrebno izmenjavo v smislu eventualne izvozne politike, na katero smo navezani po raznih trgovinskih pogodbah, sklenjenih z vojujočimi ali nevojujočimi sosednimi državami.

Novo stanje nalaga posebno mnogo previdnosti železarski stroki, ki mora previdno uporabljati in prodajati svoje rezerve in vse domače proizvode, ker se samo tako lahko vzdrži trgovina. Ta bi bila v obratnem primeru pod silo novih razmer žrtv neracionalne politike pri gospodarski izmenjavi in proizvodnji.

Vsi ti pojavi in dejstva nas navajajo do spoznanja, da nam je potrebno brezpogojno sodelovanje

z oblastmi, ker je samo državna intervencija zmožna, da na energičen način vskladi naše državne potrebe s položajem gospodarstva na eni in s stanjem mednarodnih razmer na drugi strani. Če nas državna intervencija usposobi za nemoteno gospodarsko delo, v tem primeru nas ne bodo niti najmanj motile nastajajoče svetovne razmere, vse to pa dotlej, dokler ne bi plamen požara prešel meje našega nevojskovanja in nevtralnosti. Torej dotlej, ker verjamemo, da se bomo mogli vzdržati nedotaknjeni — smatramo za potrebno, da dobi vse naše gospodarstvo svojo zaščito in pomoč pri odločujočih obdobjih ter v sodelovanju z njimi. Posebno pa je ta ugotovitev odločilna in važna za domačo metalurgijo, njeno proizvodnjo in trgovsko izmenjavo blaga.

Romunska proizvodnja nafte

Vstop Italije v vojno je postavil romunsko petrolejsko industrijo pred nove probleme. Veliki francoski in angleški odjemalci so zaenkrat samo sporočili, naj naročene pošiljke zadržijo, dokler ne dobe novih navodil. Prevoz od Anglije in Francije naročene nafte skozi Sredozemsko morje je postal skoraj nemogoč. Z druge strani bi Nemčija in Italija rade nakupile večje količine romunske nafte, in baje velike družbe, ki so doslej dobavljale samo zaveznikom, skušajo priti v stik z Nemčijo in Italijo. Zavezniki morajo ali naročeno nafto dati prevoziti na Bližnji vzhod, v Sirijo, ali pa jo pustiti v Romuniji, da je ne moreta nakupiti Nemčija in Italija.

Romunske petrolejske družbe ne smejo same znižati produkcije, temveč morajo za to imeti dovoljenje državnega petrolejskega odbora. Ta odbor pa gotovo dovoljenja ne

bo dal, ker mora Romunija s svojim petrolejem nakupiti potrebno orožje za svojo obrambo. Pred vstopom Italije v vojno je šla nekako polovica romunske nafte skozi Sredozemsko morje v zavezniške države. Po železnici more Romunija izvoziti samo 200.000 ton nafte, ker nima več potrebnih vagonov. Če bi se pa zgradil petrolejski vod ob Donavi navzgor, bi to omogočilo izvoz nadaljnjih 150 tisoč ton mesečno v Nemčijo in Italijo, če bi romunska vlada to dovolila. Z vsaj začasnim zaprtjem zapadnega trga se pričakuje povečanje nemške in italijanske kvote, če zavezniki v najkrajšem času ne izvedejo novih nakupov in dajo nafto prepeljati v Sirijo. Romunija je pred kratkim sklenila dogovor s Turčijo, da ji proda 90.000 ton nafte, in sicer 26.000 ton še junija, 44.000 ton julija in avgusta in ostalo septembra.

Doma in po svetu

Konferenca zastopnikov srbijanskih opozicijskih strank je bila v tork popoldne v Beogradu na stanovanju podpredsednika radikalne stranke Trifunovića. Konferenca so se udeležili delegati demokratske, radikalne, JNS in socialistične stranke. Stranka dr. Dragoljuba Jovanovića ni bila povabljen. Na sestanku se je govorilo tako o naši notranji kot zunanji situaciji. Sodelovanje srbijanskih opozicijskih strank se bo nadaljevalo.

Skupina bolgarskih združnikov, ki so se udeležili otvoritve jugoslovansko-bolgarske združne razstave, je na grobu Neznane junaka na Avali in v cerkvi na Oplencu položila vence.

V Skoplju se odprli nemški konzulat. Konzulat bo začel poslovati takoj, ko dobi primerne prostore. **Rok za prijave blaga tujega izvora** po novi uredbi o kontroli zaloga blaga je potekel včeraj. Prijavitelj je bilo treba zalogo v treh dneh po izidu uredbe.

Protidraginski odbor v Ljubljani je na svoji zadnji seji razpravljal o zahtevi mesarjev, da se zvišajo cene za meso. Odbor je soglasno to zahtevo odklonil. V odboru so poleg zastopnikov delodajalcev tudi zastopniki delodajalcev in gospodarskih organizacij.

Romunska vlada se bo baje v kratkem spremenila, da se bo Ro-

munija prilagodila novim razmeram v Evropi.

Švedska vlada je odpoklicala vse švedske državljane iz Anglije.

Jadranska plovdba je lani zboljšala svojo bilanco od 3,5 milijona zgube na 4,5 milijona din dobička in bo izplačala 5%no dividendo, ker je prejela razliko državnih prispevkov. Družba ima 62 parnikov s 23.319 bruto reg. tonami ali 12.138 neto.

Naše zaloge sladkorja bodo lahko zadostovale do jeseni, če ne bodo kupovalci jemali za zalogo, ker je na razpolago še 3100 vagonov starega sladkorja. Lani smo porabili mesečno po 750 vagonov.

Požar je uničil vrvarno v Bajloku in vse stroje. Škoda znaša nad 1 milijon dinarjev.

V Grčiji pripravljajo uvedbo kart za kruh in za še nekatera druga živila.

Angleži so ustavili vsako dobavo premoga v Francijo.

Sovjeti so prepovedali vsak izvoz živil iz baltičskih držav v Nemčijo, ker da so ta živila potrebna za sovjetsko vojsko, ki ima v baltičskih državah okoli 2 milijona mož.

V Združenih državah Sev. Amerike so zlasti vznemirjeni zaradi bodoče usode močne francoske mornarice ter francoske Gujane.

Angleški radio je pozval vse nizozemske in norveške ladje, ki se mude v francoskih pristaniščih, da

Naročajte »Trgovski list«!

RADENSKO KOPALIŠČE

po naravni ogljikovi kislini najmočnejše v Jugoslaviji in edino kopališče te vrste v Sloveniji

ZDRAVI Z USPEHOM boleznj srca, ledvic, žilcev, jeter, žolča, želodeca, notranjih žlez in spolne motnje.

ODPRTO OD 12. MAJA! — Maj, junij 10 dni din 700— do 850— Vse vračunano (pension, zdravnik, kopeli, kopališke takse)

Moderni komfort, tekoča voda, godba, dancing, kavarna, ton-kino, tenis itd. — Obširne prospekte dobite na zahtevo pri PUTNIKU ali naravnost od uprave kopališča

SLATINA RADENCI

Se nemudoma podajo v angleška pristanišča.

Nekateri listi poročajo, da je namerna razdelitve Maroka med Nemčijo in Španijo.

Reuter poroča, da je bilo doslej v Libiji in Vzhodni Afriki uničenih 100 italijanskih letal. Nadalje poroča, da je 28 italijanskih tankov s podporo pehote napadlo angleške postojanke na libijski meji pri Solumu. 12 italijanskih tankov da je bilo pri tej priliki ujetih ter 600 vojakov. Končno poroča Reuter, da so bile potopljene štiri italijanske podmornice.

Italijansko poročilo pa pravi, da so bili izvršeni uspešni napadi na pomorska oporišča na Malti, v Bizerti in na letališča v Korziki. Italijanske podmornice da so potopile dve angleški petrolejski ladji. Vojsne operacije na severni meji Cirenaike se nadaljujejo. Italijanska letala da s uspehom izvedla razne letalske akcije. Več sovražnih letal je bilo uničenih. Sovražnik je obnovil svoje letalske napade na nevojaške objekte.

Angleška vlada je prevzela vsa francoska vojna naročila v USA.

V Tokiu sklepajo, da bo zaradi sedanjih nemških zmag in razpada angleško-francoske bloka nastala v svetu tudi popolnoma nova finančna situacija.

Predsednik Češko-morav. protektorata dr. Hacha je čestital Hitlerju k zavzetju Pariza.

Vsi Nemci v italijanskih afriških kolonijah so se prijavili kot prostovoljci v italijansko vojsko.

Francoska vlada je izdala sporočilo, da bo ostala v Franciji s francoskim narodom. Dosedaj še ni prejela nobenih sprejemljivih mirovnih pogojev.

Zaloga bencina in olja pri Le Havru in Rouenu so Francozi sami uničili pred umikom. Po sodbi ameriških petrolejskih družb so znašale te zaloge 90 milijonov litrov.

Britanski imperij ima 34,5 milijonov kvadratnih km in pol milijarde in 30 milijonov prebivalcev vseh ras in ver. To je po površini in človeštvu 1/4 sveta. Tu pa še niso všteta mandatna ozemlja in Sudan.

Sovjetski listi so objavili prvi proračun Zaprane Ukrajine in Belorusije, ki sta pri delitvi Poljske pripadle Sovjetski Rusiji. Proračuna obeh novih držav znašata 3310 milijonov rubljev, od česar odpade 1338 milijonov rubljev na izdatke v splošnem sovjetskem proračunu, 1231 milijonov na proračun Ukrajine in 740 milijonov na proračun

Zunanja trgovina

Izvoz USA v aprilu

Izvoz Združenih držav Severne Amerike se je v prvih osmih mesecih sedanje vojne zvišal v primeri z lani za 670 na 2665 milijonov dolarjev. V letošnjem letu je torej narastel ameriški izvoz za 35%. V aprilu je znašal ameriški izvoz 315 milijonov dolarjev ter se je v primeri z lani povečal za 84 milijonov dolarjev. V primeri z marcem pa je ameriški izvoz zaostajal za 37, s februarjem za 32 in z januarjem za 54 milijonov dolarjev.

Slovaška gospodarska delegacija pride te dni v Beograd zaradi ureditve trgovinskega prometa med Jugoslavijo in Slovaško.

Začasna trgovinska pogodba z Romunijo je bila podaljšana za tri mesece. Pogodba je potekla že 31. maja.

Francija je bila že na drugem mestu v našem izvozu. Po naši statistiki se je promet s to državo letos naglo večal in je dosegel naš izvoz v prvem četrtletju 195 milijonov dinarjev proti 23 milijonom v lanskem letu, to je 10-56 namesto 2-18%. V aprilu je znašal celo 113,5 milijona ali 16-37% (lani 5-2 ali 1-19%).

Italija je odredila popis vseh zalog tekočega in drugega goriva po stanju ob koncu meseca.

Velike tvornice svile v Lyonu so pred kratkim ustavile delo, ker niso mogle dobiti iz Azije surovin, od drugod pa tudi ne polizdelkov. Lyon je bil svetovno središče te industrije.

Zunanja trgovina Danske je bila v aprilu pasivna za 83 milijonov kron, ker je njen izvoz padel na 117 milijonov. Marca je bila še za 29-6 milijona kron aktivna.

Amerika je dobila ta mesec velika naročila bakra, ki se je zato vzdržal čvrsto, enako kositer. Cink se je podražil, svinec pa padel.

Padanje cen za surovine se opazja na nekaterih svetovnih trgih. Največji padec pa je zabeležen v žitni trgovini, kjer računajo z dobro letino. Promet je bil največji pred koncem maja.